

Европын Холбооны орнуудын усны нөөц Яагаад усны нөөцийг хамгаалах шаардлагатай вэ?

Орчин үед манай дэлхийн экосистемийн нэгэн чухал бүрэлдэхүүн хэсэг болох усны ач холбогдолыг өдрөөс өдөрт улам гүнзгий ухамсарлаж байна. Ус нь дэлхийн бүхий л амьд байгалийн амин чухал хэрэгцээ байхын зэрэгцээ хүн төрөлхтөний хөгжил дэвшил, сайн сайхан амьдралыг тэтгэх ХАА, аж үйлдвэр, загас агнуур, эрчим хүч, зам тээвэр ба аялал жуулчлалын хөгжилд шийдвэрлэх үүрэг бүхий байгалийн баялаг юм. Харамсалтай нь өнөөдөр дэлхий даяараа усны хямралтай тулгараад байгааг олон судалгааны үр дүн харуулсаар байна.

Өнөөгийн байдлаар Европ тивийн хувьд усны хомсдол байхгүй ч усны чанар болон менежментийн асуудал төдийлөн хангалттай бус байна.

Дэлхийн усны нөөцийн өнөөгийн байдлын тухай зарим чухал баримт:

- Дэлхийн усны нөөцийн дөнгөж 1-ээс бага хувийг хүн төрөлхтөн ашиглах боломжтой
- Дэлхийн хэмжээнд 1.2 тэрбум хүн ундны цэвэр усаар гачигдаж байна

Европ тивийн усны өнөөгийн байдлын тухай зарим баримт:

- Европын гадаргын усны 20 % бохирдох аюул тулгараад байна
- Европ тив ундны усныхаа 65 %-ийг гүний усаар хангаж байна
- Европ тивийн хотуудын 60 % нь гүний усны хэт ашиглалттай байна
- Ус намгархаг газруудын 50 % нь гүний ус хэт ашигласны улмаас «устах аюулд өртсөн» гэсэн ангилалд ороод байна
- Өмнөд Европт усалгаатай газар тариалангийн хэмжээ 1985 оноос хойш 20 % нэмэгдсэн байна.

Усны нөөцийг ийнхүү хайр гамгүй ашиглан, үлэмж их ачаалал үзүүлж байгаа өнөө үед эдгээр хүндрэлтэй асуудлуудыг зохицуулах үр нөлөөтэй хууль эрхийн механизм бий болгох нь усны нөөцийг хойч үеийнхэндээ хадгалж үлдээхэд маш чухал үүрэгтэй болно.

Иймд Европын Холбооны Усны тухай ерөнхий хууль нь ус хамгаалах цар хүрээг улам өргөжүүлж, усны бүх объектуудыг бүрэн хамрах болсноор 2015 оны түвшинд Европын бүх усыг «сайн» гэсэн зэрэглэлд хүргэсэн байх тодорхой зорилт тавьж байна.

Энэхүү нийтлэлийг дараах хаягаар үнэ төлбөргүй авч болно.

Дэлхийн байгаль хамгаалах сан (WWF)-гийн
Монгол дахь Хөтөлбөрийн газар
(WWF Mongolia Programme Office)
Худалдааны гудам- 5
Улаанбаатар-46
Монгол Улс

Утас: +976-11-311-659
Факс: +976 11 310 237
E-mail: wwfmon@magicnet.mn
Вэб: <http://www.wwf.mn>

Нэмэлт мэдээллэл:

<http://www.europa.eu.int/comm/environment/water/>
E-mail: env-water@cec.eu.int

Орчуулсан:

Д.Оюунбаатар, Н.Батнасан
Дэлхийн байгаль хамгаалах сан (WWF)-гийн
Монгол дахь Хөтөлбөрийн газар,
2005 он

© European Communities, 2005
Reproduction is authorised provided the source is acknowledged.

Printed in Belgium

Printed on recycled paper

Publications Office

Publications.eu.int

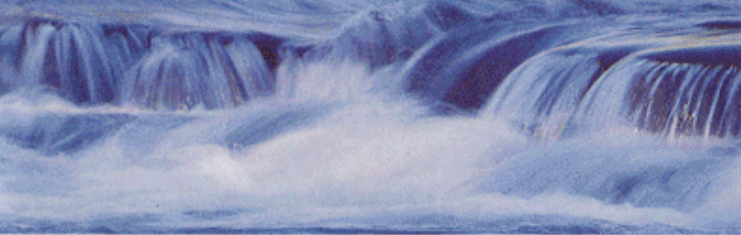

Ус бол амьдрал

Европын Холбооны Усны тухай Ерөнхий Хууль

Европын Комисс

Ус бол амьдрал

Европын Холбооны Усны тухай Ерөнхий Хууль

Европын Комисс

Шинэлэг хандлага Усны тухай Ерөнхий Хууль

- Бүх усыг (гол мөрөн, нуур, гүний ус болон далай тэнгисийн эрэг орчмын ус) хамгаална.
- 2015 он хүртэл Европын бүх ус «сайн» зэрэглэлийн шаардлага хангасан байх томоохон зорилт дэвшүүлсэн.
- Гол мөрний сав газрын хэмжээнд усны асуудал нь улс төрийн хилээр хязгаарлагдахгүй байх нэгдсэн менежментийн тогтолцоог бүрдүүлж байна.
- Тухайн голын сав газарт багтах бүх улс орон, ус хэрэглэгчдийн хооронд хил дамнасан хамтын ажиллагааг хөгжүүлэх шаардлага тавьж байна.
- Усны менежментийн үйл ажиллагаанд төрийн бус байгууллага, орон нутгийн байгууллага, иргэд зэрэг бүх сонирхогч талуудын идэвхтэй оролцоог баталгаажуулна.
- Усны бүх бохирдлын эх үүсвэрийг (ХАА, аж үйлдвэр, болон хот, суурин газар г.м.) бууруулж түүний хяналтыг сайжруулах ажлыг баталгаажуулна.
- Усыг үнэлэх бодлого баримтлахыг шаардах болон ус бохирдуулагчид хохирлыг төлж байх зарчмын хэрэгжилтийг баталгаажуулна.
- Байгаль орчныг хамгаалах шаардлага болон түүнээс хамаарагч хүн ардын ашиг сонирхлыг тэнцвэржүүлэн уялдуулна.

Ус нь эмзэг нөөц мөн

Хорт бодисын ганц дусал л гэхэд мянга, мянган цэнгэг усыг бохирдуулах боломжтой. Хэрвээ өнөөдөр бид ундны эх үүсвэр болсон гүний усаа бохирдуулбал тэр нь хойч үеийхэнд бэрхшээл болон үлдэнэ. Үнэн хэрэгтээ ХАА, аж үйлдвэр, унд, ахуйн усан хангамж зэрэг олон хэрэглэгчид усны нөөц, чанарт сөргөөр нөлөөлсөөр байна. Европын Холбооны Усны тухай Ерөнхий хуулийн гол агуулга нь усыг бохирдохоос урьдчилан сэргийлж, бохирдлын бүх эх үүсвэрийг тогтвортой хянан зохицуулж байх хяналтын механизмыг бүрдүүлэх явдал юм. Ийнхүү тус хууль нь гүний усыг хамгаалахын тулд түүний тоо хэмжээ, чанарын талаар томоохон зорилтууд гаргасан. Мөн түүнчлэн гол мөрөн, нуур, далай тэнгисийн эрэг орчмын усны экосистемийн талаар экологийн хандлагатай томоохон зорилтуудыг дэвшүүлсэн байна. Тухайлбал, өнөөдрийн байдлаар Европын гүний болон гадаргын усны ихээхэн хэсэг нь бохирдоод байгааг 2015 он гэхэд "сайн" гэсэн зэрэглэлд хүргэх зорилт тавьжээ.

Усны тогтвортой хэрэглээ

Маш олон төрлийн үйл ажиллагаа усны нөөц, чанарт нөлөөлж байгааг мэдрэхийн хэрээр усны нөөцийг хомсдохоос болон бохирдохоос хамгаалахын ач холбогдлыг хүн төрөлхтөн сайтар ойлгож эхэллээ. Мөн усны хэрэглээ үргэлжлэн өсөж байгаа болохоор энэ нь улам ч чухал асуудал болж байна. Иймд Усны хуулийн заалтуудыг үр ашигтайгаар хэрэгжүүлэн хойч үедээ чанарын өндөр шаардлага хангасан хангалттай усны нөөцийг үлдээх нь өнөөгийн биднээс хамаарч байна. Усны нөөцийн зүй зохистой, тогтвортой менежмент нь хүн ардын амьдралын амин чухал зүйл болж байна.

Усны асуудлаархи хил дамнасан хамтын ажиллагааны шинэ хэлбэрүүд

Гол мөрөн нь улс орны хилээр хязгаарлагдахгүй гэдгийг Европын томоохон голууд болох Дунай, Рейн мөрний сав газарт очиж үзсэн хэн бүхэн мэдэрдэг билээ. Тиймээс эдгээр голуудын усны менежментийг зөв хийх арга зам нь олон улсын хамтын ажиллагаа юм. Олон улсын хамтын ажиллагааны эртний сайхан уламжлалтай Рейн мөрний сав газар зэрэг олон газрын туршлагаас Европын Холбоо байнга суралцаж ирсэн. Энэхүү усны хуульд зааснаар тухайн голын сав газар дахь бүх талууд нягт хамтран ажиллах шаардлагатай. Өөрөөр хэлбэл, улс орнууд тухайн голын сав газрын хэмжээнд менежментийн нэгдсэн төлөвлөгөөтэй байж усны хуульд заасан тодорхой зорилтуудыг тогтоосон хугацаанд нь ханган биелүүлэх явдал юм. Усны хууль нь голын сав газрын хэмжээнд усны менежментийг зангидан нэгтгэхийг зорьж байна.

Усны асуудал нь бүх нийтийн үйлс мөн

Ус хамгаалах асуудлаар олон улс орон хамтран ажиллахын зэрэгцээ мөн нийгэм-эдийн засгийн янз бүрийн салбаруудын төлөөлөгчид үүнд нэгдэх шаардлагатай. Бид гэр орондоо ч, үйлдвэр, ХАА-д усыг өдөр тутмынхаа амьдрал ахуйд тасралтгүй хэрэглэгчдийн хувьд хууль эрхийн актыг хэрэгжүүлэх үйлсэд хүн бүр гар бие оролцох ёстой. Тиймээс Усны хууль нь усны менежментийн үйл ажиллагаанд бүх нийтийн идэвхтэй оролцоог хөхүүлэн дэмжиж байна. Бид усны тоо хэмжээ болон чанарт өөрсдийнхөө нөлөөллийг ойлгохын хэрээр түүнийг хамгаалах үйлсэд идэвхтэй оролцож өөрсдийн тус дэмээ нэмэрлэх хэрэгтэй. Үүний тулд Усны хууль нь тухайн орны усны нөөцийг хамгаалах болон түүний менежментийн үйлст иргэн бүрийн оролцоог дэмжиж байна.

Усны бодит үнийн тухайд

Усыг аливаа худалдааны эд зүйлс бус харин байгалийн өв, баялаг гэдэг утгаар нь ойлгох ёстой. Тиймээс усыг үнэлгээтэй болгох нь түүний ашиглалтыг үр өгөөжтэй, тогтвортой болгоход чухал ач холбогдолтой. Ийм шалтгаанаар Европын олон улс усаа үнэтэй болгоод удаж байна. Европын Холбооны Усны тухай Ерөнхий хуульд өөрийн гишүүн орнуудад бүх ус хэрэглэгчдийн оролцоотой усыг үнэлэх бодлого боловсруулахыг заасан байна. Усны хуулийн зарчмаар бол ус бохирдуулагч нь хохирол учруулсныхаа төлөө заавал төлбөр төлөх хариуцлага хүлээх ёстой. Гэхдээ, энэхүү усны хууль нь улс орнууд усны үнийг хэрэглэгчдийн төлбөрийн чадварт нь тааруулан тогтоох боломжыг олгосон байна.

Хамтдаа хэрэгжүүлэе

Европын Холбооны Усны тухай Ерөнхий хуулийг хэрэгжүүлэх арга зам нь ус хэрэглэгч бүх талуудын хамтын оролцоон дээр үндэслэсэн онцгой өвөрмөц хэлбэр юм. Мөн түүнчлэн энэ хууль нь Европын Комисс, Европын Холбооны гишүүн орнууд болон Европын холбоонд нэгдэхээр нэр дэвшээд буй орнууд, мөн бүх сонирхогч талуудад усны хуулийн заалт, зорилтуудыг хэрэгжүүлэхийн төлөө хамтран ажиллах шинэ боломжыг бүрдүүлж байна.

Усны тухай Ерөнхий Хуулийн чухал товууд

- **2003 оны 12 дугаар сар**
Үндэсний болон бүсийн чанартай усны хуулиудыг Европын Холбооны Усны тухай Ерөнхий хуультай уялдуулан шинэчлэх. Сав газрын хамтын ажиллагааг хэрэгжүүлж эхлэх.
- **2004 оны 12 дугаар сар**
Усны нөөцөд үзүүлж буй ачаалал, нөлөөллийн талаар эдийн засгийн болон бусад дүн шинжилгээ хийж дуусгах
- **2006 оны 12 дугаар сар**
Усны менежментийн үндэс болох мониторингийн хөтөлбөрийг хэрэгжүүлж эхлэх
- **2008 оны 12 дугаар сар**
Гол мөрний сав газрын менежментийн төлөвлөгөөг олон нийтэд танилцуулах
- **2009 оны 12 дугаар сар**
Гол мөрний сав газрын нэгдсэн менежментийн анхны төлөвлөгөөг хэвлэх
- **2015 оны 12 дугаар сард**
Европын бүх ус "сайн" зэрэглэлд хүрсэн байна.

